

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Een Rössen-nederzetting te Maastricht-Randwijck

Louwe Kooijmans, L.P.

Citation

Louwe Kooijmans, L. P. (1988). Een Rössen-nederzetting te Maastricht-Randwijck.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/1098>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/1098>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

EEN ROSSEN-NEDERZETTING TE MAASTRICHT-RANDWYCK

LP. Louwe Kooijmans

In het najaar van 1987 werd door de heer B. Knippels uit Gronsveld in een nieuw gegraven rioolsleuf in het bedrijventerrein Randwyck bij Maastricht de rest van de opvulling van een prehistorische kuil met nederzettingsafval ontdekt (Knippels, 1988). Het materiaal werd door Mevr. Drs. M.E.Th. de Grooth, conservator archeologie van het Bonnefantenmuseum te Maastricht, herkend als te behoren tot de Rössen-cultuur. Na de verspreide vondsten in het Maasdal ten noorden van Maastricht, die het beste met kleine kampementen verbonden kunnen worden (Brounen, 1985), was dit de eerste "normale" Rössen-nederzetting ten westen van de Aldenhovener Platte. Het probleem van het plotselinge einde van de bandkeramische bewoning kwam opeens in een geheel ander licht te staan.

De nederzetting is gelegen in het terrein Koebroek tussen Heugem en Gronsveld, in de dalvlakte van de Maas. Geen enkele oppervlaktevondst verraadde deze woonplaats. Evenmin zijn er topografische aanwijzingen : het terrein is vrijwel vlak. De ontdekking was alleen door een ingraving als de rioolsleuf mogelijk.

Het voorziene nadere onderzoek in de zomer van 1988 kwam opeens in een stroomversnelling toen bekend werd dat ter plaatse reeds met ingang van april een groot complex van garagebedrijven gerealiseerd zou worden. Met enig kunst en vliegwerk kon in april een verkenning en een eerste opgravingscampagne uitgevoerd worden. In juni, tenslotte, werd het onderzoek voorlopig afgesloten. Het totale opgegraven oppervlak beslaat bijna een halve hectare. De enige grondsporen van de Rössen-cultuur zijn zeven kuilvullingen, waarvan er zes op 1/4 ha bijeen liggen. Eén klein kuiltje ligt wat afzijdig. Enkele ondiepe paalsporen, zonder aanwijsbaar onderling verband, zijn niet cultureel toewijsbaar maar behoren waarschijnlijk bij de bewoning die hier in de IJzertijd en de Romeinse Tijd plaats vond. De geringe spoordichtheid

en het feit dat het alleen om de onderkanten van ronde tot iets ovale kuilen met steile insteek en diameters beneden 2 m gaat, betekent dat het terrein diep is verstoord. Bioturbatie reikt van het maaiveld tot aan het hoogste opgravingsvlak, op 50 à 60 cm daaronder. We moeten aannemen dat er na de Rössen-tijd erosie en eventueel ook enige overdekking heeft plaats gevonden. De kuilinhouden wijzen er namelijk onmiskenbaar op, dat het om een normale, permanente, agrarische nederzetting gaat.

De kuilen zijn ware "artifact traps", waarin een, naar het schijnt representatief, monster van het oorspronkelijk in de nederzetting aanwezige afval bewaard is gebleven. De bescheiden hoeveelheid aardewerk lijkt uitsluitend "vol-Rössen" te zijn en omvat het hele vormen-spectrum van b.v. Aldenhoven I (Jürgens, 1979). Het vuursteen is overwegend afkomstig uit Rullen (en dat op slechts enkele kilometers van Rijckholt !). De normale "domestic toolkit" is aanwezig: voornamelijk krabbers, voorts sikkelmessen en kloppers. Kernen en kernkantklingen wijzen op vuursteenbewerking ter plaatse. In verschillende kuilen werden grote maalsteenfragmenten aangetroffen en in de eerst ontdekte zelfs een diep ingezaagd, groot stuk diabaas. De kuilen leverden voorts alle goed C14-materiaal (houtskool) alsmede prachtige macro-botanische resten. Deze laatste worden momenteel door mevr. Prof. Dr. C.C. Bakels bestudeerd. Het graanspectrum blijkt sterk van dat van de lineaire bandkeramiek te verschillen !

Na beëindiging van de opgraving werden circa 120 m ten NO van het vondstterrein - wederom bij het graven van een rioolsleuf - opnieuw Rössen-scherven ontdekt en wel in de rand van de opvulling van een oud restgeultje. Aannemende dat er tussen deze verschillende, typologische overeenkomstige, Rössen-vondsten samenhang bestaat, kan ten eerste worden gesteld dat het gehele nederzettingsterrein tenminste 3 ha groot moet zijn geweest en ten tweede dat plaatselijk erosie en bioturbatie zo sterk zijn geweest, dat er geen grondsporen meer bewaard zijn gebleven. De venige geulvulling bleek een excellente mogelijkheid te bieden voor pollenanaly-

se en daarmee voor de vegetatiereconstructie in de dalvlakte. Het ziet er naar uit dat het veen teruggaat tot het neolithicum en er is hoop, gezien de nabijheid van de uitgestrekte nederzetting, op sporen van antropogene vegetatiebeïnvloeding.

Het nederzettingsterrein van Maastricht-Randwyck stelt ons mogelijk meer nieuwe problemen, dan het oplossingen aan-draagt voor oude. De kenmerken van deze agrarische bewoning zijn zo verschillend van die van de enkele eeuwen oudere bandkeramiek, dat we mogen stellen dat er sprake is van een ingrijpende culturele transformatie. Kennelijk gebeurt er van alles in de eeuwen tussen 4900 en circa 4700 cal BC, zonder dat wij nog bij machte zijn die maatschappelijke veranderingprocessen te preciseren. Wel maakt deze nieuwe ontdekking duidelijk hoe voorzichtig we moeten zijn als we op grond van het ontbreken van prospectie-vondsten tot uitspraken willen komen over af- en aanwezigheid van bewoning om over bevolkingsdichtheden maar te zwijgen. De Rössencultuur is zeker in zijn nederzettingsfacies - in hoge mate archeologisch onzichtbaar bij veldverkenningen, dat leerden ook de projecten Aldenhovener Platte en Hambacher Forst ons al.

Op grond van de bevindingen te Maastricht-Randwyck zijn sporen van Rössen-bewoning, verborgen onder colluvium of dalafzettingen, of misschien ook bovenaan dalhellingen in de Haspengauw en andere Belgische LBK-bewoningsarealen alles behalve ondenkbaar.

Een meer gedetailleerde berichtgeving over dit onderzoek van de hand van mevrouw Bakels en ondergetekende is voorzien voor een van de komende nummers van Archeologie in Limburg.

Bibliografie

Brounen, F., 1985. HVR 1985; vroeg-, midden- en laatneolithische vondsten te Echt-Annendaal, Archeologie in Limburg, 24, 6-71.

Dorn-Ihmig, M., 1983. Neolitische Siedlungen der Rössener Kultur in der Niederrheinischen Bucht, München.

Jürgens, A., 1979. Die Rössener Siedlung von Aldenhoven, Kr. Düren, Rheinische Ausgrabungen, 19, 385 f.

Knippels, B., 1988. "Unieke Diabaas", Archeologie in Limburg, 36, 129

Figuurbijschrift

Maastricht-Ranwyck 1988, overzicht van de opgravingsputten. Aangegeven zijn de achte Rössenkuilen, een kleine, dunne vondstverstrooiing (arccering), een restgeultje met vondstpunten van Rössen-aardewerk (kruisarccering) en een waarschijnlijk iets jongere slagplaats met Ryckholt-vuursteen (eveneens kruisarccering).

